

Opracował: dr Franciszek Adam Wielądek

Stączek Stanisław

Minister Komunikacji

29.12.1918-16.01.1919

Data i miejsce urodzenia: 22 kwietnia 1864, Posada Jaćmierska (Austro-Węgry)

Data i miejsce śmierci: 5 czerwca 1942, Kraków

Stanisław Stączek pochodził z rodziny chłopskiej. Był synem Pawła i Marii z domu Ochenduszko. W 1886 r. ukończył jedno z gimnazjów lwowskich, a następnie roczne seminarium nauczycielskie w Rzeszowie. Przez dwa lata pracował jako nauczyciel w Bukowie, powiat Brzozów. Następnie, po odbyciu niezbędnego przeszkolenia, przekwalifikował się i został zatrudniony na kolei jako inspektor. Funkcję tę pełnił do 1920 r., kiedy przeszedł na emeryturę. Pracował na terenie zachodniej części Galicji oraz w powiecie krakowskim: w Jaśle, Skawinie, Sucheju Beskidzkiej, Krakowie i ponownie w Skawinie.

Jeszcze w okresie przed wybuchem I wojny światowej zbliżył się do radykalnego ruchu chłopskiego w Galicji pod przywództwem Jana Stapińskiego¹. Od 1912 r. publikował artykuły na łamach organu Polskiego Stronnictwa Ludowego – „Przyjaciół Ludu”. W obliczu kryzysu, a następnie rozłamu, jakie przeżyło stronnictwo w grudniu 1913 r. Stączek związał się z grupą Jana Stapińskiego. W efekcie współorganizował powołanie przez to środowisko PSL Lewica. Wziął udział w kongresie założycielskim nowej partii, który odbył się w Krakowie w kwietniu 1914 r. Został wówczas wybrany do Rady Naczelnej partii i wszedł w skład Wydziału² tej Rady.

„W okresie I wojny światowej był uważany za zwolennika przewyciężenia podziałów w galicyjskim ruchu ludowym i opowiadał się na rzecz podjęcia zinstytucjonalizowanej współpracy z ludowcami działającymi w zaborze rosyjskim. Wyrazem tego była jego aktywność na rzecz koordynacji działań inteligencji ludowej. W dniu 2 czerwca 1918 r. wziął udział w krakowskim Zjeździe Inteligencji Ludowej. Wydarzenie miało charakter ponad zaborowy i było manifestacją skierowaną przeciwko ówczesnym kręgom aktywistycznym uosabianym przez Radę Regencyjną”³.

¹ Jan Stapiński (1867-1946) – polski polityk, jeden z twórców i przywódców polskiego ruchu ludowego, publicysta, poseł do parlamentu austriackiego i na sejm II RP.

² Wydział Rady Naczelnej był wąskim wykonawczym organem kierowniczym partii. Pełnił rolę zbliżoną do dzisiejszego zarządu lub prezydium.

³ Zbigniew Giżyński, Jarosław Kłaczek, Wojciech Piasek (Redakcja naukowa): Premierzy i ministrowie Rzeczypospolitej Polskiej 1918 - 1939 . Instytut De Republica. Warszawa 2023. s. 596.

Podstawowymi hasłami zjazdu były: poparcie dla reformy rolnej, wsparcie działań na rzecz zjednoczenia ruchu ludowego oraz deklaracja współdziałania z ruchem robotniczym. Stączek, wszedł wówczas jako wiceprzewodniczący w skład Nieustającej Komisji Zjazdowej Inteligencji Ludowej PSL Królestwa Polskiego Galicji i Śląska⁴. W listopadzie 1918 r. jako jej reprezentant współorganizował II Zjazd Inteligencji Ludowej PSL.

29 grudnia 1918 r. Stączek został powołany na stanowisko ministra komunikacji w rządzie Jędrzeja Moraczewskiego, przejmując tekę z rąk premiera, który wcześniej łączył obie funkcje. Stał na czele resortu krótko, bo zaledwie do 16 stycznia 1919 r., mimo wszystko zdołał załatwić kilka spraw oraz zapoczątkować inne. M.in. wspólnie z premierem udało mu się stworzyć centralny nadzór nad wszystkimi rodzajami transportu: koleją, żeglugą śródlądową i transportem drogowym.

Wobec licznych raportów o problemach z komunikacją między dawnymi zaborami, minister postulował unifikację polskiego kolejnictwa oraz rozbudowę sieci kolejowej. „Próbował, wspólnie z ministrem Apropowizacji, doraźnie zaradzić problemom transportu zapasów żywności. Wniósł o wypłatę emerytur byłym pracownikom kolei i ich rodzinom. Złożył propozycję powołania Straży Kolejowej oraz Komisji Kolejowej Szacunkowo-Odbiorczej, która miałaby przeprowadzić inwentaryzację majątku kolei”⁵

Po dymisji rządu Moraczewskiego 16 stycznia 1919r. Stączek poświęcił się pracy partyjnej. Pozostał trwale związany ze Stapińskim. „Początkowo odgrywał czołową rolę w PSL-Lewica. We wrześniu 1922 r. został wybrany do Wydziału Wykonawczego Naczelnej Rady Chłopskiej stronnictwa. Nie powiódł się natomiast start w wyborach parlamentarnych, które odbyły się w listopadzie 1922 r.: nie uzyskał ani mandatu poselskiego z listy PSL-Lewica, ani mandatu senatora, o który ubiegał się z województwa lwowskiego. Nie znalazł się także w składzie nowo wybranego 3 marca 1923 r. Wydziału Wykonawczego Naczelnej Rady Chłopskiej PSL-Lewica.

W maju 1924 r. wstąpił do nowo tworzonego Związku Chłopskiego powstałego w wyniku fuzji macierzystego ugrupowania Stączka i Polskiego Związku Ludowców, odłamu PSL-Piast. Pozostał jednak poza jego władzami. Ponownego transferu politycznego dokonał wraz z grupą Stapińskiego, dwa lata później współtworząc Stronnictwo Chłopskie, w ramach którego znaleźli się rozłamowcy z PSL Wyzwolenie. 27 listopada 1927 r. uzyskał mandat członka Krakowskiej Rady Miejskiej.

⁴ Organizacja działająca w ramach polskiego ruchu ludowego(PSL), która zajmowała się integracją i aktywizacją inteligencji chłopskiej, dbając o jej rolę w administracji, oświacie i życiu polityczny

⁵ Zbigniew Giżyński, Jarosław Kłaczek, Wojciech Piasek (redakcja naukowa). Premierzy i ministrowie Rzeczypospolitej Polskiej 1918-1939. Op. cit. s. 596.

W tym samym miesiącu opuścił Stronnictwo Chłopskie na znak protestu przeciwko wydaleni Stapińskiego. W styczniu 1928 r. wspólnie reaktywowali Związek Chłopski, który w 1930 r. został wchłonięty przez Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem”⁶. W 1931 r. wygasł jego mandat radnego, co było kresem aktywności politycznej.

Stanisław Stączek nie zapisał się jako wielki reformator, ale jego rola była ważna w kontekście organizowania struktur państwa i stabilizacji podstaw funkcjonowania komunikacji w pierwszych miesiącach po odzyskaniu niepodległości.

Był jednym z pionierów administracji nowej Rzeczypospolitej w dziedzinie transportu i łączności, w okresie gdy Polska musiała przezwyciężyć fragmentaryczność systemów infrastrukturalnych po trzech zaborach.

---

⁶ Zbigniew Giżyński ... Ibidem 597